

Advancing Renewable
Energy Communities

WPROWADZENIE

Sprawy nabierają tempa, przyspieszmy!

Mimo że transpozycja przepisów dotyczących społeczności energetycznych opartych na OZE (REC) i obywatelskich społeczności energetycznych (CEC) postępuje powoli, w krajach, w których władze krajowe wprowadziły przepisy dotyczące wspólnot energetycznych, można zaobserwować obfite i znaczące działania. Choć wiele z istniejących obecnie projektów to projekty pilotażowe, które korzystają z piaskownicy regulacyjnej i działają w niej, to nie ulega wątpliwości, że w całej Europie władze lokalne, obywatele, MŚP i inni uczestnicy rynku energetycznego rozpoczynają ambitne projekty w oczekiwaniu na rozwój krajowych ram prawnych.

Istnieje wiele powodów powolnego wdrażania praw europejskich do ustawodawstwa krajowego, co wynika nie tylko ze zmian w rządzie, ale także z faktu, że wspólnoty energetyczne dotyczą kilku różnych obszarów regulacji, w szczególności ochrony konsumenta i zasad dotyczących infrastruktury, w tym ustaleń dotyczących dostawców i opłat sieciowych. Różnorodne role, jakie mogą (słusznie) pełnić wspólnoty energetyczne, w tym działanie w charakterze dostawcy energii lub usługodawcy, wchodzi w zakres kompetencji regulacji rynku energii elektrycznej i wykraczają poza ramy REC i CEC. W związku z tym krajowe organy regulacyjne zwracają szczególną uwagę na wprowadzanie nowych modeli

biznesowych i organizacyjnych oraz świadczenie usług, które wiążą się ze zwiększeniem złożoności rynku energii. Należy również wziąć pod uwagę kwestie związane z nowymi rolami rynkowymi, złożonością taryf sieciowych, a także wymaganiami w zakresie ochrony danych i bezpieczeństwa cybernetycznego.

Złożoność rynku energetycznego nie może być jednak pretekstem do dalszego opóźniania szybkiej transpozycji dyrektywy RED II; brak takiej transpozycji nadal utrudniałby funkcjonowanie modelu biznesowego już istniejących wspólnot energetycznych i spowalniał powstawanie

Autorzy: Arthur Hinsch, Carsten Rothballer, ICLEI Europe

Redaktor: Lucy Russell, ICLEI Europe

Na podstawie dokumentu 4.1 projektu COME RES opracowanego przez Johannes Vollmera z BBH. Przy udziale stron Michael Krug, Freie Universität Berlin, Stavroula Pappa REScoop.eu, Pouyan Maleki, ECORYS, i Matteo Zulianello, RSE (Member of COME RES Advisory Board).
Tłumacz: Anna Dyląg

nowych wspólnot, dla których podstawą są postanowienia dyrektywy RED II. Na szczęście od czasu poprzedniej oceny **COME RES** kilka państw członkowskich poczyniło postępy. W niniejszym komunikacie przedstawiono aktualny stan rzeczy w zakresie transpozycji w krajach należących do COME RES, a w szczególności w Niemczech, Włoszech, Belgii i Hiszpanii. Szczegółowa ocena postępów we wszystkich krajach należących do COME RES zostanie wkrótce przedstawiona, a dalsze informacje na ten temat można znaleźć na stronach internetowych partnerów projektu **REScoop.eu** oraz Koalicji na rzecz **Energetyki Wspólnot Europejskiej**.

NIEMCY

Dwa miesiące po wyborach parlamentarnych przyszła koalicja Socjaldemokratów (SPD), Wolnych Demokratów (FDP) i Zielonych ujawniła swoją umowę koalicyjną. Porozumienie zatytułowane "Odważni w dążeniu do postępu - Sojusz na rzecz Wolności, Sprawiedliwości i Zrównoważonego Rozwoju" przewiduje stopniowe wycofywanie węgla "w idealnym przypadku" już do 2030 roku, przy jednoczesnym utrzymaniu planowanego do 2022 roku odejścia od energetyki jądrowej oraz masowej rozbudowie odnawialnych źródeł energii. Porozumienie wysyła również obiecujące sygnały dla wspólnot energetycznych opartych na OZE.

Nowy rząd planuje zwiększyć udział energii odnawialnej w krajowym koszyku energetycznym do 80% do 2030 roku. Aby osiągnąć ten cel, 2% powierzchni kraju powinno być zarezerwowane dla lądowej energetyki wiatrowej. Obecnie na potrzeby energetyki wiatrowej zarezerwowano 0,9% terytorium kraju. Porozumienie przewiduje również, że gminy będą w odpowiedni sposób czerpać korzyści finansowe z turbin wiatrowych i większych naziemnych elektrowni słonecznych na swoim terenie. Tam, gdzie istnieją już farmy wiatrowe, musi istnieć możliwość wymiany starych turbin wiatrowych na nowe bez konieczności przeprowadzania skomplikowanej procedury zatwierdzania. Planuje się czterokrotny wzrost

mocy instalacji fotowoltaicznych (PV) z 54 GW w 2020 roku do 200 GW w 2030 roku. W przyszłości wszystkie odpowiednie powierzchnie dachowe mają być wykorzystywane do pozyskiwania energii słonecznej. Ma to być obowiązkowe w przypadku nowych budynków komercyjnych i regułą w przypadku nowych budynków prywatnych. Ponadto planowana jest masowa rozbudowa morskiej energetyki wiatrowej z obecnych 7,8 GW (2020) do 70 GW do 2045 roku.

Chociaż społeczności energetyczne w Niemczech mają długą tradycję i w latach 2008-2013 rozwijały się szczególnie dynamicznie, w ostatnich latach rozwój spółdzielni energetycznych i innych społecznościowych inicjatyw energetycznych uległ znacznemu spowolnieniu. Jest to również związane z przejściem w 2017 roku na system wsparcia oparty na aukcjach. Coraz trudniej jest społecznościowym grupom energetycznym konkurować z komercyjnymi deweloperami i większymi oferentami w systemie aukcyjnym, którzy określają wynagrodzenie za farmy wiatrowe i słoneczne.

Celem nowej koalicji jest wzmocnienie energetyki lokalnej jako ważnego elementu zwiększającego akceptację lokalną oraz poprawa warunków ramowych w zakresie prawa europejskiego. W szczególności koalicja chce ułatwić dzielenie się energią i przeanalizować możliwość utworzenia funduszu na pokrycie ryzyka związanego z inicjatywami energetycznymi społeczności lokalnych. Nowy rząd zamierza również w pełni wykorzystać zasady de minimis, przyczyniając się do ograniczenia biurokracji. Ponadto dąży do uproszczenia i wzmocnienia rozwoju modeli energii elektrycznej typu landlord-to-tenant (właściciel do najemcy) oraz koncepcji sąsiedztwa.

Badając możliwości utworzenia funduszu na pokrycie ryzyka związanego ze wspólnotowymi inicjatywami energetycznymi, nowa koalicja nie musi zaczynać od zera. Federalna Agencja Ochrony Środowiska (Umweltbundesamt) opublikowała niedawno opracowanie, w którym analizuje, w jaki sposób można opracować program finansowania energetyki wspólnotowej, aby zachować różnorodność podmiotów i zmniejszyć ryzyko ponoszone przez wspólnoty zajmujące się energetyką odnawialną w systemie aukcyjnym.^[1] Program finansowania wspólnot zajmujących się energetyką odnawialną w fazie przedinwestycyjnej może przeciwdziałać wielu rodzajom ryzyka finansowego w systemie przetargowym. Fundusze musiałyby być spłacane przez społeczności zajmujące się energią odnawialną, których oferty w aukcjach zostaną przyjęte. W opracowaniu zaleca się również zapewnienie bezpłatnego doradztwa dla wspólnot zajmujących się energią odnawialną, aby pomóc im w planowaniu wykonalnych projektów i zwiększyć szanse na otrzymanie kontraktu.

¹ Opracowanie zostało przygotowane przez Instytut Ekologii Stosowanej (Öko-Institut) oraz Fundację Badań nad Energią i Prawem Ochrony Środowiska (Stiftung Umweltenergie recht). Opracowanie zawiera streszczenie w języku angielskim i można je pobrać tutaj.

WŁOCHY

8 maja 2021 r. weszła w życie ustawa nr 5317, znana jako "Ustawa o delegacji europejskiej na lata 2019-2020", na mocy której rządowi powierzono zadanie transpozycji dyrektyw RED II i IEM. 30 listopada w Dzienniku Ustaw opublikowano dekret legislacyjny 199/2021 wdrażający dyrektywę Red II. Dekret wejdzie w życie 15 grudnia. Środki te wprowadzają pewne istotne innowacje dla wspólnot energetycznych, zachęcając do rozwijania bardziej złożonych inicjatyw pod względem wymiaru terytorialnego, wpływu na system elektroenergetyczny oraz zaangażowania lokalnych aktorów. Główne nowości to zwiększenie limitu mocy instalacji posiadanych przez REC (< 1 MW) oraz podłączenie instalacji i użytkowników pod tę samą podstawową stację elektroenergetyczną. Zmiany te w praktyce mogą zaspokoić potrzeby energetyczne całej społeczności (a nie tylko kilku gospodarstw domowych, jak to miało miejsce w przypadku ograniczeń wprowadzonych w ramach wczesnej transpozycji).

W najbliższych tygodniach rozporządzenie mające zastosowanie do systemów REC i systemów zbiorowego samozużycia zostanie zaktualizowane zgodnie z rozszerzeniem zakresu (i względnymi korzyściami dla sieci, jakie przynoszą REC); zachęty również zostaną zaktualizowane i mogą być lepiej ukierunkowane na wspieranie konkretnych stosowanych technologii i wielkości zakładów posiadanych przez REC.

BELGIA

Belgia, a konkretnie Flandria, może być uznana za dobry przykład postępów w transpozycji obu definicji. Opublikowano tam dekret w sprawie energii, w którym określono "wspólnoty energetyczne" jako jedno pojęcie, przy czym CEC i REC reprezentują nieco odmienne jego rozumienie. Obie definicje są ujęte w ramy pojęcia "wspólnoty energetyczne", dzięki czemu zachowana jest spójność. W preambule Dekretu o energii wyjaśniono, że celem wspólnot energetycznych jest wzmocnienie zaangażowania obywateli, władz lokalnych, instytucji niekomercyjnych i przedsiębiorstw, aby przyspieszyć społeczną akceptację transformacji energetycznej i dalszy rozwój projektów związanych z energią odnawialną.

Zasady wymienione w dyrektywach UE są zawarte we flamandzkim dekreście energetycznym, ale nie zawsze są szczegółowo omówione. Społeczności energetyczne oparte na OZE są natomiast zobowiązane do opracowania w statucie zasad kontroli, autonomii, a także praw i obowiązków. **Ponadto uczestnictwo w nich jest ograniczone do członków, którzy nie uczestniczą we wspólnotach energetycznych w ramach swojej podstawowej działalności zawodowej.** Dekret nie definiuje również, jakie osoby prawne mogą tworzyć wspólnoty energetyczne, ale najprawdopodobniej tylko spółdzielnie i organizacje non-profit będą spełniały kryteria obowiązujące dla społeczności energetycznych opartych na OZE.

WSPÓLNOTA ENERGETYCZNA OPARTA NA OZE W MAGLIANO ALPI:

Miasto Magliano Alpi, położone w południowym regionie Piemontu, zamieszkałe przez około 2200 osób, utworzyło pierwszą we Włoszech Wspólnotę Energetyczną opartą na OZE, po tym jak kraj ten wprowadził elementy "ram umożliwiających", zgodnie z wymaganiami UE. Pierwsza wspólnota energii odnawialnej, zainicjowana przez władze miasta i prowadzona głównie przez miejscowe MŚP, rozpoczęła działalność pod nazwą "Energetyczny Ratusz" w postaci dachowych instalacji fotowoltaicznych 20 kV podłączonych do pięciu gospodarstw domowych, szkoły i biblioteki. Model Magliano Alpi opiera się zatem na zbiorowej samokonsumpcji i współdzieleniu energii elektrycznej przez budynki i podmioty będące członkami REC, które korzystają z niższych rachunków za energię, zużywając wytworzoną energię elektryczną. Ponadto członkom społeczności lokalnej udostępnia się bezpłatnie punkty ładowania pojazdów elektrycznych. Gmina umożliwiła instalację inteligentnych systemów pomiarowych i zarządzania danymi, które przydzielają i kontrolują przepływ energii elektrycznej pomiędzy punktami produkcji i zużycia.

CER Magliano Alpi, Comunità Energetica Rinnovabile

Wreszcie, przepisy wprowadzają monitoring i nadzór. W szczególności każda regionalna komisja regulacyjna musi powiadomić flamandzki organ regulacyjny (VREG) o prowadzonej przez siebie działalności oraz o wszelkich zmianach w jej składzie lub sposobie interpretacji pojęcia bliskości technicznej lub geograficznej. Regulator następnie publikuje te informacje na swojej stronie internetowej. **Pomoże to zapobiec nadużywaniu tego pojęcia i zwiększy zaufanie.** Wadą tego rozwiązania jest jednak to, że nie ma procedury, która wymagałaby od regulatora oceny, czy zgłoszone wspólnoty energetyczne spełniają wymogi dekretu energetycznego.

HISZPANIA

Pomimo braku w pełni zgodnego z oczekiwaniami RED II zestawu „ram umożliwiających”, w Hiszpanii znacząco wzrasta zainteresowanie REC (społeczności energetyczne oparte na OZE) zarówno ze strony publicznej, jak i prywatnej. Administracja krajowa i regionalna prowadzi ważne działania mające na celu wspieranie rozwoju regionalnych wspólnot energetycznych na swoim terytorium. W rezultacie REC zaczynają być traktowane jako integralna część planów strategicznych i politycznych, takich jak hiszpański plan naprawy gospodarczej, krajowy plan energetyczno-klimatyczny oraz strategia „Hiszpania 2050” na rzecz gospodarki cyrkulacyjnej i neutralnej pod względem emisji dwutlenku węgla. Niemniej jednak nadal istnieją istotne przeszkody w rozwoju hiszpańskich REC.

Hiszpańskie prawo po prostu przekłada definicję społeczności energetycznych opartych na OZE z RED II i włącza je jako uczestników rynku. Mimo że proces transpozycji jest w toku i oczekuje się, że będzie kontynuowany, brak jasności prawnej co do samej definicji, jak również brak konkretnych praw w przepisach, sprawiają, że niepewność prawna jest jedną z głównych przeszkód na drodze do rozwoju REC.

Kolejna bariera dotyczy ograniczenia odległości między jednostkami wytwarzania i odbioru do 500 metrów oraz ograniczenia autokonsumpcji do instalacji w sieci niskiego napięcia. Ograniczenia te wynikają z ustawy regulującej zbiorową autokonsumpcję, która jest obecnie wykorzystywana przez społeczności energetyczne oparte na OZE, ze względu na brak pełnej transpozycji dyrektywy UE. Ograniczenie dotyczące odległości bardzo utrudnia tworzenie społeczności energetycznych wykorzystujących OZE obejmujących znaczną liczbę gospodarstw domowych, a ograniczenie dotyczące napięcia nie obejmuje budynków podłączonych do sieci średniego napięcia, takich jak niektóre przedsiębiorstwa, przemysł czy władze publiczne.

Mimo tego rządy krajowe i regionalne wywierają obecnie znaczny nacisk na wspieranie rozwoju społeczności energetycznych opartych na OZE. Wysiłki te są

HACENDERA SOLAR SPOŁECZNOŚĆ ENERGETYCZNA OPARTA NA OZE:

Działająca od 2020 roku Hacendera Solar to pierwszy w Hiszpanii wiejska społeczność energetyczna wykorzystująca OZE. Utworzona przez hiszpańskiego operatora systemu przesyłowego (Red Eléctrica de España, REE) i spółdzielnię energetyczną Mergara jako projekt pilotażowy, REC znajduje się w małej wiosce Castilfrío de la Sierra. Prototyp wiejskiej wspólnoty energetycznej opiera się na modelu partycypacyjnym; w jego realizację zaangażowany jest urząd miasta oraz lokalna społeczność (37 mieszkańców). Utworzenie Hacendera Solar pozwoli na przetestowanie możliwości wykorzystania odnawialnych źródeł energii na obszarach wiejskich, w oparciu o zbiorową autokonsumpcję w połączeniu z podtrzymaniem sieci. Władze lokalne powołały grupę roboczą, której zadaniem jest ocena dalszego potencjału REC oraz zbadanie wcześniejszych inicjatyw społeczności lokalnej. Grupa ta identyfikuje także odpowiednich interesariuszy i tworzy sieć sojuszników oraz ocenia potencjalny opór mieszkańców wobec realizacji projektu.

Red Eléctrica de España

szczególnie ważne w odniesieniu do uwzględniania specyfiki REC przy konkutowaniu o dostęp do ram rozliczeń. Na przykład w ramach krajowej aukcji energii odnawialnej, która odbyła się w październiku 2021 roku, 9% przyznanej mocy (300 MW) zarezerwowano dla instalacji z „dużym udziałem obywateli”.

W ciągu ostatniego roku wzrosło również znaczenie działań podejmowanych przez administrację krajową i regionalną w celu stworzenia ram wsparcia dla rozwoju społeczności energetycznych opartych na OZE. Na przykład **Ministerstwo ds. Przemian Ekologicznych przeznaczyło 100 mln euro na dotacje dla REC. Dla przykładu, rząd Kraju Basków udziela kompleksowej pomocy technicznej, prawnej i finansowej powstającym społecznościom energetycznym.**

POTRZEBNY JEST WIĘKSZY POSTĘP

Jak pokazują powyższe przykłady, rozwój obywatelskich, zdecentralizowanych, demokratycznych i cyfrowych form produkcji i konsumpcji energii (odnawialnej) będzie się wkrótce szeroko rozprzestrzenił i w nadchodzących latach czeka go szybki wzrost. Niezwykle ważne będzie, aby nowe ramy

prawne i wsparcie finansowe umożliwiły już istniejącym społecznościom energetycznym korzystanie z programów finansowania i dotacji w celu rozwijania nowych działań i tworzenia dodatkowych korzyści ekonomicznych, społecznych i środowiskowych. Widoczne są znaczące kroki we właściwym kierunku, a teraz najważniejsze jest, aby wszystkie państwa członkowskie przyłączyły się do tego sprintu i wysyłały jasne i zachęcające sygnały do obecnych i powstających wspólnot energetycznych. W szczególności zaleca się, aby rządy krajowe rozważyły, tak jak to zrobiły na przykład Włochy, przeznaczenie środków pochodzących ze znacznej części unijnego Funduszu na rzecz Odbudowy i Odporności na dalsze wspieranie, tworzenie i usprawnianie regionalnych wspólnot energetycznych w całej Europie.

Kontakt

✉ info@come-res.eu
 🐦 @comeres_eu
 in COME RES project
 🌐 www.come-res.eu

Koordynator Projektu

Environmental Policy Research Centre
 Freie Universität Berlin
 Dr. Maria Rosaria Di Nucci

Projekt finansowany jest w ramach unijnego programu badań i innowacji Horyzont 2020, zgodnie z warunkami umowy o dofinansowanie, nr 953040. Wyłączna odpowiedzialność za treść niniejszego dokumentu spoczywa na projekcie COME RES i niekoniecznie odzwierciedla stanowisko UE.

COME
RES

Wzmacniacz

